

Sandra Tamaro
Pula

O BLIŽOJ I KRAJNJOJ ETIMOLOGIJI ROMANIZAMA IZ SEMANTIČKOG POLJA NAMJEŠTAJA U GOVORU BOLJUNA

UDK: 811.163.42'373.613 (497.5 Boljun)

811.163.42'82 (497.5 Boljun)

Rukopis primljen za tisak 30. 06. 2009.

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

Recenzenti: Ljerka Šimunković i Marina Marasović Alujević

U članku su etimološki obrađene posuđenice romanskoga podrijetla iz semantičke domene namještaja u govoru Boljuna, s rječničkim potvrdama za čakavske govore Istre, Kvarnera i Dalmacije. Korpus romanizama preuzet je iz rukopisne građe Ivana Francetića, čiji je Rječnik boljunskih govora pohranjen pri Sveučilišnoj knjižnici u Puli, te je terenskim istraživanjem građa provjerena na terenu, a obrađenim leksemima utvrđeno je bliže i krajnje podrijetlo prema temeljnim etimološkim priručnicima romanistike.

Ključne riječi: etimologija, romanizmi, mletacizmi, Boljun, čakavski leksik, Francetić

1. UVOD

Polazište ovoga istraživanja bio je stari rukopisni *Rječnik boljunskih govora*¹ iz pedesetih godina XX. st. pohranjen u Sveučilišnoj knjižnici u Puli. U članku smo se kon-

---

¹ Rječnik broji oko 9000 natuknica a njegov je autor pokojni gospodin Ivan Francetić, rođen 1884. god. u Francetićima na Boljunskom polju.

centralni na jedno semantičko polje koje obuhvaća lekseme za namještaj te etimološkom obradbom utvrdili njihovo bliže i krajnje podrijetlo. Terenskim istraživanjem 2003. i 2004. godine provjerili smo jesu li se stari rukopisni romanizmi promijenili ili su se zadržali u govoru Boljunštine. Boljunština je smještena u sjeveroistočnoj Istri i obuhvaća 87 ognjišta rasprostranjenih najviše u Boljunu te po Boljunskom polju i zaseocima.²

Boljunski govori pripadaju sjevernočakavskom ili ekavskočakavskom dijalektu. Obiluju diftonzima *iē* i *ūō* (npr. *debiēl*, *mīeso*, *mīēndula*, *pīēt*, *desiēt*, *pīēc*, *pīērje*; te *vūol*, *vūojška*, *rūōkà*, *rūōb*, *rūōža*, *zūōp*), te dosljedno čuvaju ostvaraj /e/ od praslavenskoga jata kako u punoznačnim riječima (*nedělja*, *pēsma*, *mesēc*, *dělo*, *větar*, *detělina*, *besěda*, *kolěno*, *želězo*), tako i u morfološkim nastavcima (npr. D. jd. *maně*, L. jd. *selě*, G. pl. *vseh*), i u komparativima (npr. *debelěji*, *starěji*, *slaběji*).

Poljski lingvist Mieczysław Małecki³, na temelju ispitivanja koje je 1928. god. proveo u Istri, svrstao je boljunski govor u grupu centralnih čakavskih govora, uz žminjsko-pazinski i labinski, smatrajući dijalekte u okolici Boljuna i Pazina vrlo interesantnima. Silvana Vranić,⁴ proučavajući sustav i podsustave čakavskoga ekavskog dijalekta, dala je detaljan opis najvažnijih karakteristika ekavskih govora, s primjerima i za Boljun.

2. ROMANIZMI: DEFINICIJA, KONTEKST, METODOLOGIJA

Termin *romanizam* odnosi se na riječ ili konstrukciju iz nekog romanskog govora, dijalekta ili jezika koja je ušla direktno u neki neromanski jezik⁵. Mnogi su romanizmi preko mletačkog dijalekta, odnosno istromletačkog ušli u leksički sustav čakavskoga narječja i prisutni su ne samo u Istri već duž cijele Jadranske obale, kao posljedica stoljetnih talijansko-hrvatskih jezičnih, trgovačkih i kulturnih kontakata u prošlosti.⁶

Jezično pomlećivanje⁷ Istre započelo je još u XI. st., intenziviralo se u XIV. st. pod mletačkom upravom a istromletački zadržava svoj status zajedničkog govora na cijelom istarskom poluotoku sve do druge polovice XX. st., kada tu funkciju preuzima hrvatski

² Zaseoci Boljunštine su: Brnac (ili Brnci), Brus, Buretići, Fabiči, Francetići, Frlanići, Katun, Kirčija, Knezi (ili Knjezi), Komarija, Križmanija, Kurelovići, Mandiči, Martiči, Novljani, Opatija, Pikulići, Polje, Rakanati, Ravno Brdo, Rogovići, Romanija, Sergovići, Šestani, Šupljini, Šerebija, Tonšići, Troštija. Popis je sastavljen prema podacima koje smo dobili u Općini Lupoglav, pod kojom se nalazi cijela Boljunština (a navedena su sela pod mjesnim odborom Boljun) te smo ga nadopunili informacijama dobivenih od informanata na terenu.

³ v. Małecki (2002: 48).

⁴ v. Vranić (2005: 43).

⁵ Naša se definicija temelji na nekoliko definicija romanizma: kao npr. na Muljačićevoj citiranoj u Gačić (1979: 4) te na onu iz Simeonova Enciklopedijskog rječnika lingvističkih naziva: »jezični element (riječ, izraz ili konstrukcija) preuzet iz nekog romanskog jezika u bilo kojoj fazi (rjeđe iz latinskog) u koji neromanski jezik« (Simeon, 1969: 317).

⁶ O toj temi vidi npr. Skok (1940: 47), Jernej (1956), Folena (1968-70), Cronia (1930), Gerersdorfer (1979-1980), Sočanac (2001, 2004), Gačić (1979, 1979a), Ljubičić (2002) i druge.

⁷ Više o fazama jezične venecijanizacije Istre u Crevatin (1989: 552-553).

jezik⁸. Istromletački predstavlja istarsku varijantu mletačkog dijalekta, koji je ne samo pod Serenissimom, već i za vrijeme Austro-Ugarske i pod Italijom vršio jaki utjecaj kako na čakavske govore, tako i na stare istriotske idiome u Istri, koji predstavljaju autohtoni predmletački romanski sloj nastao iz vulgarnog latinskog.⁹

Leksik istarske čakavštine obiluje romanizmima (ponajviše mletacizmima), a za ovu prigodu odabrali smo riječi iz semantičkog polja namještaja, te smo leksičko-etimološkom analizom utvrdili pripadaju li novijem ili starijem jezičnom sloju. Rad se temelji na metodologiji¹⁰ etimoloških istraživanja unutar romanistike. Za utvrđivanje bliže etimologije koristili smo se postojećim rječnicima za istromletački, mletački, tršćanski i istriotski govor, a za krajnju etimologiju najnovijim etimološkim rječnikom talijanskoga jezika Cortelazza i Zollija, Skokovim i Vinjinim etimološkim rječnicima te nezaobilaznim Meyer-Lübkeovim REW-om.

Polazišnu dijalektalnu romanističku građu ekscerpitali smo iz Francetićeve rukopisnog *Rječnika boljunskih govora*, a kako se etimologija temelji na usporedbama¹¹, lekseme smo usporedili sa istovjetnim oblicima u čakavskim govorima Istre (iz postojećih rječnika za Funtanu, Orbanice blizu Žminja, za Pićan i za Labin, iz Istriotskog lingvističkog atlasa s punktovima Valtura, Ližnjan, Čabrunići, Svetvinčenat, te iz vlastitih terenskih istraživanja na području Vintijana i Boljuna), te u čakavskim rječnicima za Kvarner i Dalmaciju.

3. LEKSIČKO-ETIMOLOŠKA OBRADBA ROMANIZAMA IZ SEMANTIČKOG POLJA NAMJEŠTAJA

Semantičko polje namještaja obiluje romanizmima, dakako ne više od drugih semantičkih polja, ali svakako predstavlja zanimljivu skupinu leksema, budući da obuhvaća najfrekventnije riječi koje se koriste svakodnevno te se odnosi na konkretne referente koji su svoju funkciju zadržali i dandanas, unatoč društvenim i ekonomskim promjenama.

3.1. Jedna od takvih riječi je romanizam *armâr* »ormar«, potvrđen terenskim istraživanjem na Boljunštini, zapisan kao *armâr*¹² u Francetićevoj rukopisnoj *Rječniku boljunskih govora*, te varijanta *armerôn* »ormar« prisutna u mnogim čakavskim govorima Istre, Kvarnera i Dalmacije. Prema bližoj etimologiji (etimologia prossima) riječ je preuzeta iz istromlet. *armar/armer*, odnosno od istromlet. uvećanice *armeron* (VG 37-38), tvorene tal. sufiksom *-on(e)*; u istromletačkom Pule *armer* i *armerôn* »grande armadio« (VDIP 18).

⁸ Opširnije u Filipi (2002: 253).

⁹ O odnosu istriotskih govora s višom i nižom varijantom mletačkoga dijalekta vidi Muljačić (2000: 345-363).

¹⁰ V. Vinja (1985, 1985a, 1987, 1989, 1998, 2003, 2004), Skok (1951, 1971-1974), Filipi (1994, 1997, 2006, 2007, 2008).

¹¹ O povijesti etimologije kao ling. discipline v. Zamboni (1979) i Pfister (2001).

¹² Francetić koristi znak *ǃ* za poluglas šva, koji se uvijek pojavljuje ispred ili iza nazala.

Krajnja etimologija nas upućuje na lat. *armārium* »sanduk u kojem se čuva oružje« (REW 652), izvedenica od *arma* »oružje« (REW 650) (v. i DELI 126). Predmet je dobio ime po oružju, budući da je prije mnogo stoljeća za čuvanje oružja i služio, a kroz povijest došlo je do prenamjene funkcije i do generalizacije značenja.¹³ Rječničke potvrde romanizma nalazimo: u Funtani *armerûn* (MFR 15), u Orbanicima *armâr* i *armaruôn* (ČDO 413), u Pićnu (PI 9) i u Labinu (RLG 13) *armarôn*, u Svetvinčentu i Čabrunicima *armarûn*, u Valturi *armerôn*, u Ližnjanu *armerôn* (ILA 225-226), *armerûn* na Visu (ČDLex I/20) i u Korčuli (JE I/24), *ormarûn* u Smokvici (JE I/24), u bejskome govoru *armâr* (BBT 27), u Rukavcu *armâr* (RČGR 21), u Kukljici *armarûn* (RGK 13), u Splitu (RVS 84) i Rivnju (RRG 42) *armerûn*, u Crikvenici *armâr* (CB 14).

3.2. Hiperonim »namještaj« nalazimo u općenitijem terminu *mòbili* potvrđenim terenskim ispitivanjem na području Boljunštine. Mletacizam je u boljunske govore ušao preko nekog istromletačkog govora: *mòbile m., pl. mòbili* (VG 635; DDV 419; GDDT 381), učena riječ iz lat. pridjeva *mòbilis* »pomičan« (REW 5624), od *mòvëre* (REW 5703) (v. i DELI 991-992). Leksemu smo našli rječničku potvrdu samo za Labin *mòbili* (RLG 126). Sinonimna zbirna imenica *mòbilja* »pokućstvo za sobe«, koju je zabilježio Francezić u svom rukopisnom rječniku Boljunštine, na terenu smo potvrdili u obliku *mòbilija*, a prisutna je i u ostalim čakavskim idiomima, kao npr. u bejskome govoru (BBT 228), Rukavcu (RČGR 161) i Orbanicima (ČDO 493) *mòbilija*, u Pićnu *mòbilija* (PI 65), u Senju (SR 77), Crikvenici (CB 64), Kukljici (RGK 162) i Salima *mòbilja* (RGS 188), u Rivnju *mòbilja* (RRG 174), u Brusju *mòbilija* (ČDLex I/556), u Splitu *mòbi(l)ja* (RVS 562). Riječ je u istarskoj čakavštini preuzeta iz istromlet. *mòbilja* (VG 635); mlet. *mòbiglie/mòbilie f.* (DDV 419), elipsom prvoga dijela lat. sintagme (*bõna*) *mòbilja* »pokretna imovina« (DELI 992; SKOK II/446), od *mòbilis* (REW 5624). Spomenimo i denominalni izvedeni glagol *mòbiljät*, v. i. i p. »namještavati, namjestiti (sobu)«, koji se i danas koristi u boljunskom idiomu, od istromletačkog *mòbiliär* »ammobiliare« (VG 635; GDDT 381); mlet. *mòbigliär* (DDV 419), zamjenom stranog dijalektalnog infinitivnog nastavka *-ar* domaćim *-at* (iste krajnje etimologije kao i *mòbilja*). Rječničke potvrde glagola pronašli smo za Rivanj *mòbiljät* (RRG 174), Brusje *mòbiljät* (ČDLex I/556) i za Beli na Cresu *mòbiljät* (BBT 228).

3.3. Mletacizam koji čini sastavni dio čakavskoga vokabulara je imenica *bànak*, m. »klupa« i »tezga«, potvrđena u boljunskim govorima, u Vintijanu i na Premanturštini, te diljem Istre, npr. u Orbanicima *bànak* (ČDO 415), u Pićnu *bànjak* »klupa i pult« (PI 10), u Funtani *bànak* »klupa« (MFR 16), u Labinu *banak* (RLG 18), te duž cijele Jadranske obale: u Senju (SR 4), Crikvenici (CB 15), Kukljici (RGK 18), Salima (RGS 28), Splitu (RVS 103) i Rukavcu (RČGR 25) *bànak* »klupa, tezga, radni stol«, *bânak* u bejskome govoru (BBT 38), u Brusju *bânak* (ČDLex I/31). U Istri je to posuđenica iz istromletačkog *banco*

¹³ O generalizaciji značenja opširnije u Berruto (1994: 28-32).

(VG 62; DDV 60; GDDT 53), riječ germanskoga podrijetla od *banka*, lang. *bank*¹⁴ (REW 933), koja je ušla već u vlat. (SKOK I/105), a njome se bavio i Vinja u svojim *Jadranskim etimologijama* (JE I/36).

3.4. Mletacizam *borò* »polu-ormar s pet širokih ladic za žensko rublje« Boljunci su posudili iz istromlet. *borò* »cassettone« (VG 107). Boerio navodi da riječ *borò* potječe iz fr. *bureau* i da je to vrsta ormara s ladicama koji se zatvara s gornje strane; a kad je otvoren i postavljen horizontalno može služiti kao pisaći stol (DDV 93). Krajnja nam etimologija govori da riječ potječe iz lat. **būra* »gruba vunena tkanina« (REW 1398), kojom su se pokrivali pisaći stolovi, pa je kasnije poprimila značenje istih (DELI 262; ZING 270). Romanizam *borò* zabilježen je u nekoliko čakavskih govora: npr. u Senju (SR 9), u bejskome govoru (BBT 48), u Crikvenici (CB 18) i u Rukavcu (RČGR 35), a zanimljivo je kod te riječi da je kao francuzizam ušla u talijanski jezik a preko mletačkoga i u čakavske govore, te da se u njenoj povijesti razabire semantička promjena od prvotnog lat. značenja tkanine kojom se pokrivali pisaći stolovi do suvremenoga značenja ormara s ladicama.

3.5. »Viseći krevet na sklapanje« izražen je u boljunskim govorima mletacizmom *brânda* odnosno *brĕnda* (kako to bilježi Francetić u svom rukopisu). Riječ je posuđenica iz mlet. mornarskog termina *brânda* »viseći krevet za mornare na brodovima« (DDV 97). Cortelazzo i Zolli navode mogućnost povezanosti riječi s jednim od značenja gl. *brandire* »drmati, njihati« (DELI 244), kao i Skok (I/198), a krajnju etimologiju izvode od germanskog etimona *brand* »goruća oštrica mača« (REW 1273), koji zapravo odgovara tal. *brando* »mač« a ne leksemu *branda* »sklopivi krevet«. No, ako uzmemo u obzir da je denotativno značenje gl. *brandire* »impugnare saldamente o agitare con forza un corpo contudente (spada, coltello...)«, onda je i logično da, ako je *branda* nastala od proširenog, općeg značenja »mahanje, njihanje«, onda i ona spada pod isti etimon kao i lema koja nosi gore spomenuta značenja. Ipak pitanje krajnje etimologije ostavljamo i dalje otvorenim. Čakavske potvrde leksema pronašli smo samo u dva rječnika: za Kukljicu *brânda* (RGK 27) i za Split *brânda* (RVS 137).

3.6. »Kuhinjski stakleni ormar« izražen je u boljunskim govorima leksemom *vetrĭna*, *f.* Boljunci su riječ preuzeli iz istromlet. *vetrĭna* »mobile di cucina, credenza« (VDIP 212; GDDT 783), *vitrĭna* (VG 1231). Riječ je, prema Skoku (SKOK III/ 583), poimeničeni pridjev tvoren lat. suf. *-inus* od *vitrum* »staklo« (REW 9403), budući da je kod tog ormara karakteristično staklo po kojem je i referent dobio ime. Mletacizam *vetrĭna* zadržao se u mnogim čakavskim govorima: u govoru Vintijana (vlastita istraživanja), u Funtani (MFR 84), u Crikvenici (CB 114), u Rukavcu (RČGR 313), u Vrbnju na Hvaru (ČDLex I/1320) i u Orbančićima (ČDO 582), u Pićnu (PI 126) *vetrĭna*, u bejskome govoru (BBT 515) i u

¹⁴ Usp. i (DELI 176).

Splitu (RVS 1031) *veltrina* (s umetnutim // u odnosu na ostale punktove), u Salima (RGS 402) *ventrina* (s umetnutim /n/).

3.7. Francetićeve lema *kantriêga, f.* »stolac, sjedalica« potvrđena je u boljunskom idiomu u obliku *kantriga*. Riječ je vjerojatno nastala križanjem istroromanskoga *cantrida* »stolica« (VG 163) i sinonimnog istromlet. i mlet. *carega/cariêga* »id.« (VG 172; DDV 137; GDDT 130). Krajnji etimon leži u lat. grecizmu *cathêdra* »stolac s ručicama i podnožjem« (REW 1768). Uvažimo li mišljenja vrsnih etimologa i romanista: Skoka, koji smatra da je riječ posuđenica iz dalmatsko-romanskoga s kasnijem uplivom mlet. *carega* (SKOK II/63), i Vinje, koji tvrdi da je to dalmatski grecizam (JE II/44), i naše tumačenje ima smisla, jer ono što je za Dalmaciju dalmatski, to je za Istru istroromanski ili istriotski. Romanizam se sačuvao u Orbanicima *kantriêga* (ČDO 462), u Funtani *kantriga* (MFR 38), u Labinu *kantriga* (RLG 87), u Pićnu *kantriga* (PI 46), u Crikvenici *kāntrīda* (CB 48), u Senju *kantrīda* (SR 52), a u dalmatinskim govorima nalazimo samo tip *katrīda*, zabilježen u Splitu (RVS 452), u Salima (RGS 132), u Kukljici (RGK 114) i u Rivnju (RRG 129).

3.8. »Drveni sanduk« odnosno *kasūon, m.* potvrđen je u boljunskom govoru u istom obliku kako je i zapisan u Francetićeve rukopisu iz pedesetih godina XX. st. Boljunci su, kao i ostali čakavci u Istri, riječ preuzeli iz istromlet. *cassōn* »velika drvena škrinja, u kojoj se znala čuvati odjeća, posteljina itd. jer je služila kao dio namještaja i kao kovčeg« (VG 186; DDV 146; GDDT 135), augmentativ od *cassa* »sanduk, kovčeg, škrinja« (DDV 145) < lat. *cāpsa* »kovčeg« (REW 1658) (vidi i SKOK II/43). Mletacizam živi u mnogim čakavskim idiomima: u Orbanicima *kasuōn* (ČDO 463), u Pićnu *kasōn* (PI 47), u Rukavcu (RČGR 110), u Senju (SR 53), Crikvenici (CB 49) *kasūn*, u Kukljici (RGK 114), Funtani (MFR 39) i Rivnju (RRG 129) *kašūn*, u Splitu *kašūn* (RVS 451).

3.9. Mletacizam *kašetin, m.* »ladica« sačuvao se na Boljunštini i u govorima Istre: u Orbanicima *kašetin* (ČDO 463), u Pićnu *kašetin* (PI 46), u Funtani *kašetin* (MFR 39), u Vintijanu i u premanturskoj skupini štakavsko-čakavskih govora *kašetin* (vlastita istraživanja), a Skok bilježi *kašetina* za Dubrovnik (SKOK II/43). Posuđenica iz istromlet. *cassetin* (VG 186; GDDT 135), umanjena na *-in(o)* od mlet. deminutiva *cassëtto* »ladica«, izvedenica na *-etto* od *cassa* (VG 186) < lat. *cāpsa* »kovčeg« (REW 1658) (v. i DELI 309).

3.10. U boljunskim govorima sačuvao se mletacizam *kavalèti* »krevet načinjen tako da se na dva dvonožna prečnika polože dvije ili tri daske, a na ove slamnjača; rožnik; kozlić«. Riječ je preuzeta iz istromlet. *cavaletto* (VG 193; GDDT 139), dok se u Boerievu rječniku nalazi u pluralu *cavaleti del leto* »que' due pezzi lunghi di legno riquadrati a guisa di travicelli, con piedi che sostengono le assi del letto e quindi il saccone e le materasse« (DDV 150), deminutivni oblik na *-et(t)o, pl. -et(t)i* od *cavalo* »konj« (DDV 151) < lat. *cabāllus* (REW 1440), jer je oblikom podsjećalo na konja pa je po tome taj dio namještaja dobilo i ime. Usp. tal. *cavallèto* »in generale arnese con gambe e traverse da sostenere pesi« (DEI

825). Mletacizam čini sastavni dio leksika čakavskoga narječja: u Orbanićima *kavalèti* (ČDO 464), u Labinu *kavalet* (RLG 90), u Funtani *kavalèt* (MFR 39), u Pićnu *kavalète* (PI 48), u Kukljici (RGK 115), Senju (SR 53), Salima (RGS 132), Crikvenici (CB 49), Rivnju (RRG 129), Brusju (ČDLex I/415), Splitu (RVS 453) i Rukavcu (RČGR 111) *kavalèt*. Skok navodi oblik *kavalèti* »krevet od dvije-tri daske na dva priječnika« za Liku (SKOK II/66).

3.11. Za pojam »željezni ili drveni krevet bez posteljine« Francetić je u svom rukopisnom *Rječniku boljunskih govora* zapisao lemu *kučèta*, *f.* Riječ je posuđenica iz istromlet. *cucèta* »fusto del letto e lettino dei bastimenti« (VG 274; GDDT 188); mlet. *cochièta* »(che si pronunzia come in toscano *cocieta*), lettiera, ed è quell'arnese di legno che sostiene il letto su cui si dorme« (DDV 175), tal. *cuccèta* »lettino [...] su navi, treni e sim.« dem. od *cùccia* »2. krevet« (ZING 486) < fr. *couche*, od gl. *coucher* »leći (za psa)« (DELI 422) < lat. *collocāre* »namjestiti, položiti« (REW 2052) (v. i JE II/110). U Skokovu *Etimološkijskom rječniku* nalazimo također natuknicu *kòčeta* (SKOK II/118), ali bez etimološkog objašnjenja, članak završava zarezom i pod dojmom nedovršenosti zaustavlja se na mletačku bližu etimologiju, što je posljedica kasnije redakcije Skokovih zapisa. Mletacizam *kučèta* sačuvao se u Rukavcu (RČGR 127) i u Orbanićima (ČDO 476), u Pićnu *kučète* (PI 55), u Labinu *kučeta* (RLG 104), u Vintijanu i Premanturi *kučèta* »drveni ili metalni krevet« (vlastita istraživanja), u bejskome govoru *kučèta* (BBT 186), u Funtani *kučèta* »dječji krevet; brodski krevet« (MFR 42).

3.12. Romanizam *komò*, *m.* »ženski niski ormar s četiri ladice za rublje« sačuvao se u boljunskom idiomu, a Boljunci su ga preuzeli iz istromlet. *comò* »cassetton« (VG 236; VDIP 85; DDV 183; GDDT 167). Učena tal. riječ *comò* < fr. *commode*, čije je prvotno značenje bilo »udoban, praktičan, zgodan« (DELI 366), iz lat. pridjeva *commodus*, nastalog od sintagme *cum modo* »što je po mjeri« (SKOK II/134). Rječničke potvrde leksema nalazimo u Funtani *komò* »sobni ormar« (MFR 40), u Salima (RGS 140), Brusju (ČDLex I/434) i Rukavcu (RČGR 117) *komò*, u Pićnu *komò* (PI 50), u rivanjskome govoru *komuò* (RRG 136), u Kukljici *kòmo* (RGK 121), u Ližnjanu i Svetvinčentu *komò* (ILA 223).

3.13. Mletacizam *komodìn*, *m.* »noćni ormarić« i dalje se koristi u boljunskim govorima: tršć. *comodìn* (GDDT 167); tal. *comodìno* »mobiletto a cassetini e talora munito di sportello che sta accanto al letto, diffusosi nel XVIII sec.« (ZING 405), deminutivni oblik na *-in(o)* od *comò*, francuskoga podrijetla (DELI 366). Potvrde leksema zabilježene su u Crikvenici *komodìn* (CB 51), u Labinu *komodin* »ormarić« (RLG 96), u bejskome govoru *komodìn* (BBT 173), u Kukljici *komodìn* (RGK 122), u Dubrovniku i Cavtatu *komòncìn* (SKOK II/134).

3.14. Francetić je u svom rukopisu zabilježio riječ *kredēnca*, *f.* »kuhinjski ormar, spremka«, a terenskim istraživanjem na Boljunštini doznali smo od ispitanika da danas kažu *kredēnca* ili *vetrìna*. Riječ je preuzeta iz istromlet. *credènza* »armadio nel quale si

ripongono a custodia gli arnesi ed avanzi della mensa ed altre cose ad uso di famiglia« (VG 262; DDV 206, GDDT 181) < srednjovjekovni lat. *credentia*, riječ koja u XV. st. pridobiva značenje »kuhinjskog ormara«, dok je prije označavala »probavanje hrane koja je bila namijenjena važnim ličnostima kako bi se dokazalo da nije otrovana« (DELI 411); *credēntia »povjerenje, vjera« (REW 2306), od lat. *crēdēre* »vjerovati« (REW 2307) (v. i DEI 1148-1149; SKOK II/188). Na semantičkoj razini došlo je do promjene od apstraktnog ka konkretnom značenju. Mletacizam se sačuvao u mnogim čakavskim idiomima: u Labinu *kredenca* (RLG 101), u Vintijanu, u Valturi i u Ližnjanu *krđēnča* (ILA 220-221), u Premanturi *kradēnča*, u Savičenti *kradēnca*, u Čabrunicima *krđēnča* (ILA 220-221), *krđēnca* u Crikvenici (CB 52) i u Senju (SR 59), *krđēnca* u Salima (RGS 146), Brusju (ČDLex I/457), Splitu (RVS 483) i Kukljici (RGK 127), u rivanjskome govoru *krđēnca* (RRG 141).

3.15. Francetić je u svom rukopisnom rječniku zabilježio riječ *pikābit*, *m.* »1. klinčanića, vješalica; 2. ormar za odijela«. Terenskim istraživanjem utvrdili smo da se mletacizam *pikābit* sačuvao u boljunskim govorima, ali je zadržao samo značenje »ormar za odijela«. Posuđenica iz istromlet. *picaābiti* (VG 781), dijalektalna prevedenica od tal. *appendiābiti* (ZING 131), tvorena od gl. *picār* »visjeti, objesiti« (VG 781; DDV 505) < *pikkare »ubosti« (REW 6495) (vidi i JE III/35) i pl. *ābiti* »odjeća« (DDV 20), od lat. *habitus* »odjeća, vanjština, držanje tijela« (REW 3964). Rječničke potvrde mletacizma nalazimo u nekoliko čakavskih govora, kao npr. u Rukavcu (RČGR 207) i u Crikvenici (CB 79) *pikābit* »ormar«, u Senju *pikābit* »vješalica« (SR 104), u Brusju *pikābit* »Kleiderständer« (ČDLex I/801).

3.16. Boljunci i danas koriste mletacizam *koltrīna*, *f.* »zastor, zavjesa«. Riječ je preuzeta iz istromlet. *coltrīna* »zavjesa« (VG 233; DDV 182; GDDT 166), dem. na -*ina* od *coltra* »deka s kojom se pokriva krevet, poplun« (VG 233; DDV 182); u tal. *coltre* iz srednjovjekovnog lat. *cūltra* (Bologna 1211), iz kasnolatinskog *cūlcitra(m)* (DELI 362), s umetnutim *r* u lat. *cūlcīta* »perina« (REW 2372) (v. i SKOK II/129; LHR 263). Romanizam *koltrīna* sačuvao se u većini čakavskih govora, kao npr. u Orbanicima (ČDO 468), Funtani (MFR 40), Crikvenici (CB 51), Senju (SR 56), Kukljici (RGK 121), Rukavcu (RČGR 117) i Brusju (ČDLex I/432), u Pičnu *koltrīna* (PI 50), u Labinu *koltrīna* (RLG 95), u bejskome govoru na Cresu *koltrīna* (BBT 172).

3.17. »Parketi« u boljunskim govorima su *palkēti*, *pl. t. m.* (RGB). Radi zamjene *r* > *l* uzima se u obzir mogućnost da su taj svjetski francuzizam Boljunci preuzeli preko istromlet. *palchēto* »parchetto« (GDDT 425; VG 725), u istromlet. Pule *palketo* (VDIP 126); u tal. *parchetto* < fr. *parquet* (ZING 1265; DELI 1138). Rječničku potvrdu romanizma *palkēt* pronašli smo samo za bejski govor (BBT 293).

3.18. Etimološki gledano, veoma je zanimljiva povijest riječi *poltrūōna*, *f.* »naslonjač, fotelja« (RBG), na Boljunštini kod ispitanika potvrđena u obliku *poltrōna*. Bliza

etimologija (*etimologia proxima*) je jednostavna jer je riječ posuđenica iz istromlet. *poltrôna* (VG 811; DDV 518). O krajnjoj se etimologiji još uvijek raspravlja, budući da semantička strana ne ide u prilog pretpostavci da riječ potječe od *poltro* »neukroćeni ždrijebac« (riječ prisutna u Dantea), iz govornog lat. **püllitru(m)* (DELI 1224-1225), od *püllus* »mladunče svih životinja« (REW 6828), jer se teško može objasniti promjena značenja *poltro* od »tegleće životinje koja drži, podupire« u »naslonjač, krevet« (v. i DELI 1224-1225; SKOK III/72). Mletacizam se čuva u mnogim čakavskim govorima, kao npr. u Orbanicima *poltuôna* (ČDO 524), u Pićnu *poltrôna* (PI 86), u Vintijanu i Premanturi *poltrôna* (vlastita istraživanja), u Kukljici (RGK 220), bejskome govoru (BBT 327), u Dračevici (ČDlex I/859), Rukavcu (RČGR 214), Splitu (RVS 727) i u Crikvenici (CB 82) *poltrôna*.

3.19. »Noćni ormarić« je u govoru Boljuna i Boljunštine *škabiĕl*. Posuđenica iz istromlet. *scabèl* »comodino« (VG 952; GDDT 570); mlet. *scabèlo* (DDV 613) < lat. *scabèllum* »klupica« (REW 7633), dem. od *scāmnum* »klupa« (REW 7649) (vidi i DELI 1519; SKOK III/397). Mletacizam se sačuvao u Orbanicima *škabiĕl* (ČDO 559), u Pićnu *škabèl* (PI 110), u Funtani *škabèa* (MFR 73), u Vintijanu i Premanturi *škabèa/škabèja* (vlastita istraživanja), u Salima (RGS 354) *škabèl*. Dok je *škabelĭn, m.* »ladica«, preuzeta iz istromlet. *scabelĭn* »cassettino« (VG 952), dem. od *scabèl*; potvrđena na Boljunštini i zabilježena u rječnicima Rivnja (RRG 290), Salija (RGS 354), Rukavca (RČGR 272) i Kukljice (RGK 291), te Crikvenice *škabelĭn* (CB 101).

3.20. *Škancĭja* »viseća kuhinjska stalaža za tanjure i kuhinjsko posuđe« u boljunskim je govorima (kao i u ostalim čakavskim govorima Istre) posuđenica iz istromlet. *scanzia/scansia* »piattaia, rastrelliera« (VG 958-959; GDDT 578). Što se krajnje etimologije tiče Meyer-Lübke smatra da potječe iz franačkoga *skankjan* »pokloniti« (REW 7968a), a tog je mišljenja i Skok (SKOK III/255), dok Cortelazzo i Zolli navode da je podrijetlo riječi još uvijek upitno (DELI 1456), pa ga i mi ostavljamo otvorenim, budući da semantika franačkoga etimona ne ide u prilog etimološkome rješenju. Mletacizam čini sastavni dio čakavskoga leksika pa ga nalazimo u mnogim čakavskim govorima, kao npr. u Orbanicima *škancĭja* (ČDO 559), u Pićnu *škancĭja* »polica, stalaža« (PI 110), u Kukljici (RGK 290), Salima (RGS 355), Splitu (RVS 905), Crikvenici (CB 101), Senju (SR 143), Rivnju (RRG 291) i Rukavcu (RČGR 272) *škancĭja* »polica, uopće drvena naprava za smještaj raznih predmeta«, u Dračevici *škancĭja* (ČDlex I/1111).

3.21. Francetić je u svom rukopisu zabilježio riječ *škānj, m.* s dva značenja: »tronožno sjedalo od daske«, dem. *škaniĭć* i »kuhinjsko sjedalo s naslonjačem« (RBG). Apokopirana posuđenica iz istromlet. *scagno* »arnese di legname sopra il quale si siede, [...] con ispalliera o senza« (VG 954; DDV 614; GDDT 572), prema Skoku (SKOK III/399) od vlat. *scamnum*; *scāmnum* »klupa« (REW 7649). Mletacizam, kao i njegove deminutivne izvedenice, zabilježeni su u mnogim čakavskim idiomima, npr. u Orbanicima *škānj* (ČDO

560), u Pićnu *škanjić* »klupica jednosjeda bez naslona« (PI 110) i *škonj* »višesjeda klupa bez naslona« (PI 111), u Labinu *škanjić* i *škanjet* »drvena klupica bez naslona« (RLG 218), u Vintijanu *škanjić* (vlastita istraživanja), u Rivnju *škanjê* (RRG 291), u Crikvenici *škanjić* (CB 101), u Rukavcu *škânj* »duga klupa za stolom« i *škanjić* »klupica« (RČGR 272), u Salima *škanjêl* »niska drvena klupica« i *škanjêlić* »mala klupičica, jednosjed« (RGS 355), u Splitu *škanjêl* »klupica za noge« (RVS 906). Čakavski oblici *škanjet* i *škanjêl* preuzeti su iz mlet. deminutiva *scagneto* »panchettino« i *scagnel* »panchettino« (VG 953), dok su oblici na *-ić* domaće umanjnice, nekad i tautološkoga tipa, kao npr. *škanjêlić* (dvostruki dem. sufiks: strani-*el* + domaći-*ić*).

ZAKLJUČAK

Leksičko-etimološkom analizom dvadesetak boljunskih romanizama iz semantičkoga polja namještaja ekscerpiranih iz Francetićeva rukopisnog *Rječnika boljunskih govora* iz sredine prošloga stoljeća, utvrdili smo da su to mahom posuđenice iz istromletačkog govora, govora koji je u Istri stoljećima uživao status jezika prestiža, komunikacije i trgovine, te zajedničkoga *koinea* među stanovnicima različitih jezičnih i etničkih obitelji. Leksemi za namještaj odnose se na konkretne referente i preuzeti su u prošlosti da popune prazne rupe u semantičkom i leksičkom polju, budući da za iste su danas u uporabi u boljunskom govoru samo provjerene riječi romanskoga podrijetla, a ne njihovi domaći idiomatski sinonimi. Mlađem romanskom sloju prepisuju se mletacizmi *armâr*, *armerôn*, *möbili*, *mobljja*, *mobljät*, *bânak*, *borö*, *brênda*, *vetrîna*, *kasuôn*, *kašetîn*, *kavalêti*, *kućeta*, *komö*, *komodîn*, *kredîenca*, *škênj*, *škancjja*, *škabiêl*, *poltruôna*, *palkêti*, *koltrîna*, *pikâbit*, dok je riječ *kantriêga* nastala križanjem starijeg istroromanskog termina i mletačkog ekvivalenta.

Preko istromletačkog ušle su u boljunske (ali i u ostale čakavske) govore i riječi koje su u mletačkom i talijanskom francuzizmi (kao npr. *komö*, *kućeta*, *borö*, *palkêti*). Romanizmi iz semantičke domene za namještaj u boljunskoj (ali i istarskoj) čakavštini imaju krajnje latinsko podrijetlo, koje smo potvrdili u REW-u, no među njima ima i riječi germanskoga podrijetla kao npr. *bânak*, franačkoga podrijetla kao npr. *škancjja*, grčkoga podrijetla: *kantriêga*. Ima naravno i riječi o čijoj se krajnjoj etimologiji još uvijek vode rasprave među vodećim etimolozima i čija se mišljenja razilaze, budući da se pretpostavljeni korijen ne poklapa u potpunosti (formalno i semantički) s obrađenom riječju (kao npr. *brênda*, *poltruôna* i *škancjja*).

Ako razmotrimo povijest obrađenih riječi od prvotnog značenja do danas, došlo je do zanimljivih semantičkih pomaka, što u generalizaciji značenja (npr. *armâr*), što u semantičkoj promjeni od apstraktnog ka konkretnom značenju (npr. *kredîenca*).

KRATICE RJEČNIKA

- BBT** – Velčić, N. 2003. *Besedar bejske tramuntane*. Mali Lošinj, Beli, Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Cres – Lošinj, Tramuntana, Adamić.
- CB** – Ivančić-Dusper, Đ. 2003. *Crkveniški besedar*. Rijeka-Crikvenica: Adamić.
- ČDLex** - Hraste, M.; Šimunović, P.; Olesch, R. 1979. Čakavisch – Deutsches Lexicon I. Böhlau: Slavistische Forschungen 25/I.
- ČDO** – Kalsbeek, J. 1998. *The čakavian Dialect of Orbanici near Žminj in Istria*. Amsterdam – Atlanta: Editions Rodopi B.V.
- DDV** - Boerio, G. 1998. (reprint izdanja iz 1856). *Dizionario del dialetto veneziano*. Firenze: Giunti Editore.
- DEI** - Battisti, C.; Alessio, G. 1975. *Dizionario etimologico italiano*, I-IV. Firenze: G. Barbéra Editore.
- DELI** - Cortelazzo, M.; Zolli, P. 1999. *Il nuovo ETIMOLOGICO. Dizionario etimologico della lingua italiana*. Volume unico. Bologna: Zanichelli editore.
- DSFEDC** - Manzini, G., Rocchi, L. 1995. *Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria*. Collana degli Atti, 12. Trieste-Rovigno: Centro di ricerche storiche.
- MFR** – Selman, A. 2006. *Mali funtanjanski rječnik*. Poreč: vlastita naklada.
- GDDT** - Doria, M. 1984. *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trieste: Edizioni Italo Svevo, Il meridiano.
- ILA** - Filipi, G.; Buršić-Giudici B. 1998. *Istriotski lingvistički atlas*. Pula: ZUM.
- IRE** - Filipi, G. 2006. *Istrorumunjske etimologije 1. Rodbinsko nazivlje*. Pula, Koper: ZUM, Annales.
- IrLA** - Filipi, G. 2002. *Istrorumunjski lingvistički atlas*. Pula: ZUM.
- JE** - Vinja, V. 1998-2004. *Jadranske etimologije I-III. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- LHR** - Divković, M. 1997⁸. *Latinsko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Naprijed.
- PI** – Ružić Sudčev, Š. 1999. *Pičan i pičónski idiomi*. Pula: C.A.S.H., Histria Croatia.
- RBG** – Francetić, I. (neobjavljeni rukopis). *Rječnik boljunskih govora*.
- RČGR** – Mohorovičić-Maričin, F. 2001. *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*. Rijeka-Opatija-Matulji: Adamić i Katedra čakavskog sabora Opatija.
- REW** - Meyer-Lübke, W. 1992.³ *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Carl Winter- Universitätsverlag.
- RGK** – Maričić Kukljičanin, T. 2000. *Rječnik govora mjesta Kukljica*. Zadar: Matica hrvatska Zadar.
- RGS** – Piasevoli, A. 1993. *Rječnik govora mjesta Sali*. Zadar: Matica Hrvatska - ogranak Zadar.
- RHJ** - Anić, V. 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
- RLG** – Milevoj, M. 1992. *Gonan po nase - Rječnik labinskog govora*. Pula: MM.

- RRG** - Radulović, L. 2002. *Rječnik rivanjskoga govora*. Zadar: Matica hrvatska Zadar.
- RVS** – Matoković, B. 2004. *Ričnik velovareškega Splita*. Split: Dobrila, vlastita naklada.
- SKOK** - Skok, P. 1971-1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, I-IV. Zagreb: JAZU.
- SR** – Moguš, M. 2002. *Senjski rječnik*. Zagreb-Senj: HAZU, Matica hrvatska Senj.
- VDGI** – Balbi, M.; Moscarda – Budić, M. 2003. *Vocabolario del dialetto di Gallese d' Istria*. Collana degli Atti, 20. Trieste-Rovigno: Centro di ricerche storiche.
- VDI** - Dalla Zonca, G. A. 1978. *Vocabolario dignanese – italiano*. Collana degli Atti, 2. Trieste-Rovigno: Lint-Centro di ricerche storiche.
- VDIP** – Glavinić, V. 2000. *Vocabolario del dialetto istroveneto di Pola*. Pula: Filozofski fakultet u Puli, Knjižnica Tabula.
- VDRI** - Pellizzer, A.; Pelizzer, G. 1992. *Vocabolario del dialetto di Rovigno d' Istria*. Collana degli Atti, 10. Trieste-Rovigno: Centro di ricerche storiche.
- VG** - Rosamani, E. 1958. *Vocabolario giuliano*. Bologna: Cappelli Editore.
- ZING** – Zingarelli, N. 2003. *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli.

LITERATURA

- Alinei, M. 1994., »Trentacinque definizioni di etimologia, ovvero: il concetto di etimologia rivisitato«, *Quaderni di semantica* 2/94. Bologna: Editrice CLUEB, 199-221.
- Babić, S. 2002., *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*, Zagreb: HAZU, Nakladni zavod Globus.
- Battisti, C.; Alessio, G. 1975., *Dizionario etimologico italiano*, I-IV. Firenze: G. Barbéra Editore.
- Beccaria, G. L. (diretto da), *Dizionario di linguistica e di filologia, metrica, retorica*. Torino: Piccola Biblioteca Einaudi.
- Berruto, G. 1994., (prijevod originala iz 1988), *Semantika*, Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
- Bertoša, S. 2001., »Novi prilozi za poznavanje prošlosti Boljuna i Vranje od XVII. do XIX. stoljeća«, *Zbornik općine Lupoglav* 2001, 131-147.
- Bertoša, M. 1995²., *Istra: doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)*, Pula: ZN Žakan Juri.
- Bidwell, Ch. E. 1967., »Colonial Venetian and Serbo-Croatian in the Eastern Adriatic: A case Study of languages in Contact«, *General Linguistics* VII, 13-30.
- Boerio, G. 1998., (reprint izdanja iz 1856), *Dizionario del dialetto veneziano*, Firenze: Giunti Editore.

- Brozović, D.; Ivić, P. 1988., »Jezik, srpskohrvatski/ hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski, Čakavsko narječje«, *Enciklopedija Jugoslavije 6*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 78-83.
- Buršić-Giudici, B. 1988., »Note generali sull'idioma di Sissano«, *Jezici i kulture u doticajima. zbornik I. Međunarodnog skupa održanog u Puli*. Novi sad: Talija, 150-153.
- Buršić-Giudici B.; Filipi, G. 1998., *Istriotski lingvistički atlas*, Pula: ZUM.
- Casadei, F. 2003., *Lessico e semantica*, Roma: Carocci.
- Cortelazzo, M.; Zolli, P. 1999., *Il nuovo ETIMOLOGICO. Dizionario etimologico della lingua italiana*, Volume unico. Bologna: Zanichelli editore.
- Cortelazzo, M. 1999., »Il veneziano coloniale: documentazione e interpretazione«, *Processi di convergenza e differenziazione nelle lingue dell'Europa medievale e moderna*. Udine: Forum.
- Cortelazzo, M.; Marcato, C. 2005., *Dizionario etimologico dei dialetti italiani*, Torino: Libreria UTET.
- Crevatin, F. 1989., »Istroromanzo«, *Lexikon der Romanistischen Linguistik (LRL)*, vol. III. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 549-562.
- Cronia, A. 1930., »Elementi latino-italiani nel lessico di un dialetto čakavo«, *L'Italia dialettale VI*, 95-124.
- Dalla Zonca, G. A. 1978., *Vocabolario dignanese-italiano*, Trieste: Edizioni Lind.
- Deanović, M. 1945., *Avviamento allo studio del dialetto di Rovigno d'Istria: grammatica, testi, glossario*, Zagreb.
- Deanović, M. 1955., »Istroromanske studije«, *JAZU*, vol. 303. Zagreb, 51-118.
- Deanović, M. 1963-64., »Stratificazione lessicale sulle coste orientali dell'Adriatico«, *Bollettino dell'Atlante linguistico Mediterraneo 5-6*. Firenze: S. Olschki, 167-171.
- Divković, M. 1997⁸., *Latinsko-hrvatski rječnik*, Zagreb: Naprijed.
- Doria, M. 1979., »Etimologie e storie di parole come elementi essenziali per la ricostruzione di situazioni dialettali del passato«, *Annales. Sectio linguistica, X*. Budapest, 23-47.
- Doria, M. 1984., *Grande dizionario del dialetto triestino*, Trieste: Edizioni Italo Svevo, Il meridiano.
- Filipi, G. 1988.-1989., »Situazione linguistica istro-quarnerina«, *Quaderni IX*. Rovigno: Centro di ricerche storiche, 153-163.
- Filipi, G. 1989., »Koiné istriana«, *Jezici i kulture u doticajima, zbornik I. Međunarodnog skupa održanog u Puli*. Novi sad: Talija, 156-160.
- Filipi, G. 1994., *Istarska ornitonimija, etimologijski rječnik pučkog nazivlja*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Filipi, G. 1996., »Dialettologia istriana«, *Scuola Nostra 26*. Rijeka: Edit, 113-123.

- Filipi, G. 1997., *Betinska brodogradnja, etimologijski rječnik pučkog nazivlja*, Šibenik: Županijski muzej.
- Filipi, G.; Buršić-Giudici B. 1998., *Istriotski lingvistički atlas*, Pula: ZUM.
- Filipi, G. 2002., *Istrorumunjski lingvistički atlas*, Pula: ZUM.
- Filipi, G. 2006., *Istrorumunjske etimologije 1. Rodbinsko nazivlje*, Pula, Koper: ZUM, Annales.
- Filipi, G. 2007., *Istrorumunjske etimologije 2. Ornitonimi*, Pula, Koper: ZUM, Annales.
- Filipi, G. 2008., *Istrorumunjske etimologije 3. Zoonimi: šumske i poljske životinje; mikonimi; bačvarska terminologija*, Pula, Koper: ZUM, Annales.
- Filipović, R. 1986., *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb: JAZU, Školska knjiga.
- Finka, B. 1973., »Naputak za ispitivanje i obrađivanje čakavskih govora«, *Hrvatski dijalektološki zbornik 3*, Zagreb, 5-76.
- Folena, G. 1968-70., »Introduzione al veneziano 'de là da mar'«, *BALM* 10-12, 331-376.
- Francetić, I. (neobjavljeni rukopis). *Rječnik boljunskih govora*.
- Gačić, J. 1979., »Romanski elementi u splitskom čakavskom govoru«, *Čakavska rič* 1. Split, 3-54.
- Gačić, J. 1979a., »Romanski elementi u splitskom čakavskom govoru«, *Čakavska rič* 2. Split, 107-155.
- Gačić, J. 2003., »Jezična slojevitost na istočnoj obali Jadrana i dalmatinskomletački dijalekt«, *Filologija* 41. Zagreb, 21-31.
- Gambarara, D. 2007². (a cura di), *Semantica. Teorie, tendenze e problemi contemporanei*, Roma: Carocci editore.
- Gerersdorfer, V. 1979., »Romanizmi u dubrovačkom govoru«, *Zadarska revija* 1. Zadar, 1-19.
- Gerersdorfer, V. 1980., »Romanizmi u dramama Iva Vojnovića«, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, god. 19, sv. 19. Zadar, 61-75.
- Gerersdorfer, V. 1985., »Tipovi romanizama u Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika Petra Skoka«, *Zbornik u čast Petru Skoku o stotoj obljetnici rođenja (1881-1956)*. Zagreb: JAZU, 167-172.
- Glavinić, V. 2000., *Vocabolario del dialetto istroveneto di Pola*, Pula: Filozofski fakultet u Puli, Knjižnica Tabula, sv. 1.
- Hope, T. E. 1971., *Lexical borrowing in the romance languages. A critical study of Italianisms in French and Gallicisms in Italian from 1100 to 1900.*, vol. I-II. Oxford: Basil Blackwell.
- Hraste, M.; Šimunović, P.; Olesch, R. 1979., *Čakavisch – Deutsches Lexicon* I. Böhlau: Slavistische Forschungen 25/I.

- Jakovljević, B. 1997., »Nekoliko zaslužnih narodnjaka Boljunštine«, *Zbornik općine Lupoglav* '97, 211-213.
- Jernej, J. 1956., »Sugli italianismi penetrati nel serbo-croato negli ultimi cento anni«, *SRAZ* I, 54-82.
- Jernej, J. 1970., »Interferenze linguistiche sulle coste orientali del bacino adriatico«, *BALM* 10-12, 49-55.
- Lyons, J. 1977., *Semantics* 1, Great Britain: Cambridge University Press.
- Ljubičić, M. 1991.-1992., »Parole ibride croato-venete nel *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata* di L. Miotto«, *SRAZ*, XXXVI-XXXVII. Zagreb, 121-129.
- Ljubičić, M. 1993., »O semantičkim promjenama hrvatskih posuđenica u mletačkom dijalektu«, *Suvremena lingvistika* 35-36, 143-153.
- Ljubičić, M. 1998., »Bilješke o semantičkoj specijalizaciji posuđenica«, *Suvremena lingvistika* 45-46, 17-37.
- Ljubičić, M. 2002., »Hrvatsko-talijanski lažni parovi: standardni jezik i dijalekt«, *Filologija* 38-39, 19-31.
- Ljubičić, M. 2003., »Lažni parovi i etimologija«, *Filologija* 40. 79-88.
- Malinar, S. 2002-2003., »Italiano e croato sulla costa orientale dell'Adriatico. Dai primi secoli all'Ottocento (I)«, *SRAZ* XLVII-XLVIII, 283-310.
- Malecki, M. 2002., *Slavenski govori u Istri*, Rijeka: HFD.
- Marasović – Alujević, M. 1984., »Romanizmi u graditeljskoj terminologiji u Dalmaciji«, *Čakavska rič* 1-2. Split, 55-103.
- Marcato, C. 1982., *Ricerche etimologiche sul lessico veneto*, Padova: CLEUP.
- Meyer-Lübke, W. 1992.³, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg: Carl Winter- Universitätsverlag.
- Milevoj, M. 1992., *Gonan po nase - Rječnik labinskog govora*, Pula: MM.
- Moguš, M. 1977., *Čakavsko narječje. Fonologija*, Zagreb: Školska knjiga, Zagreb.
- Muhvić-Dimanovski, V. 1992., »Prevedenice – jedan oblik neologizama«, *Rad HAZU* 446, 93-205.
- Muljačić, Ž. 1983., »Sui venezianismi nello slavo balcanico occidentale (Aspetti storici – principi metodologici – compiti futuri)«, *Linguistica e dialettologia veneta. Studi offerti a M. Cortelazzo dai colleghi stranieri*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 243-251.
- Muljačić, Ž. 1997-1998., »Tri težišta u proučavanju jezičnih elemenata 'stranog' porijekla«, *Rasprave IHJJ* 23-24, 265-279.
- Muljačić, Ž. 2000., »Sullo status linguistico dell'istrioto medioevale«, *Das Dalmatische. Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte* 10. Böhlau, 345-363.
- Muljačić, Ž. 2000a., *Das Dalmatische. Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte* 10. Böhlau.

- Muljačić, Ž. 2003., »O dvjema vrstama hrvatskih 'pseudoromanizama'«, *Filologija* 40, 95-112.
- Pfister, M.; Lupis, A. 2001., *Introduzione all'etimologia romanza*, Catanzaro: Rubbettino Editore.
- Piasevoli, A. 1993., *Rječnik govora mjesta Sali*, Zadar: Matica Hrvatska - ogranak Zadar.
- Rosamani, E. 1958., *Vocabolario giuliano*, Bologna: Cappelli Editore.
- Ružić Sudčev, Š. 1999., *Pičan i pićónski idiomi*, Pula: C.A.S.H., Histria Croatica.
- Simeon, R. 1969., *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva II*, Zagreb: MH.
- Skok, P. 1940., *Osnovi romanske lingvistike*, Zagreb: Izdanje naklade školskih knjiga i tiskarnica Banovine Hrvatske u Zagrebu.
- Skok, P. 1951., »Prilog metodi proučavanja romanizama u hrvatskom ili srpskom jeziku«, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu*. Zagreb, 445-449.
- Skok, P. 1971.-1974., *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-IV. Zagreb: JAZU.
- Sočanac, L. 2001., »Talijanski elementi u hrvatskom jeziku: kulturno i intimno posuđivanje«, *Riječ*, god. 7, sv. 1, 77-91.
- Sočanac, L. 2004., *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri: s rječnikom talijanizama u standardnome hrvatskom jeziku i dubrovačkoj dramskoj književnosti*, Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Šimunović, P.; Bratulić, J.(pripremili). 1985 - 1986., *Prezimana i naselja u Istri I-III*, Pula - Rijeka.
- Štrk Snoj, M. 1982., »Povijesni razvoj Boljuna«, *Lupoglavština i Boljunština*. Pula: Istarska naklada.
- Štrk Snoj, M. 2001., »Boljunska baština«, *Zbornik općine Lupoglav* 2001, 101-129.
- Tagliavini, C. 1982., »Sugli elementi italiani del croato«, *Scritti minori*. Bologna: Patron editore, 377-454.
- Tekavčić, P. 1970., »Iz povijesti istroromanskih govora«, *Filologija* 6. Zagreb: JAZU, 283-299.
- Tekavčić, P. 1976b., »Per un atlante linguistico istriano: con speciale riguardo ai dialetti istroromanzi«, *Studia Romanica et Anglicae Zagrabiensia*, 41-42. Zagreb, 227-240.
- Tekavčić, P. 1980., *Grammatica storica dell'italiano. I. Fonematica*, Bologna: il Mulino.
- Tekavčić, P. 1980., *Grammatica storica dell'italiano. III. Lessico*, Bologna: il Mulino.
- Ursini, F. 1987., »Sedimentazioni culturali sulle coste orientali dell'Adriatico: il lessico veneto-dalmata del Novecento«, *Atti e memorie della società dalmata di storia patria*, vol. XV. Venezia.
- Vidović, R. 1973., »O frekvenciji romanskoga leksika talijanskog (mletačkog) porijekla u splitskom čakavskom govoru«, *Čakavska rič* 2. Split, 5-113.

- Vinja, V. 1954., »O nekim oblicima romansko-slavenskog jezičnog miješanja«, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, Zagreb, 199-208.
- Vinja, V. 1985., »Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji I«, *Čakavska rič* 1. Split, 57-78.
- Vinja, V. 1985a., »Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji II«, *Čakavska rič* 2. Split, 3-14.
- Vinja, V. 1986., »Hibridni rezultati jezičnih dodira«, *Filologija* 14. Zagreb, 419-432.
- Vinja, V. 1987., »Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji III«, *Čakavska rič* 1. Split, 3-41.
- Vinja, V. 1989., »Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji IV«, *Čakavska rič* 1. Split, 3-34.
- Vinja, V. 1993., »Etimologija danas«, *Etimologija*. Referati sa Znanstvenog skupa o etimologiji održanog 4. i 5. lipnja 1987. u Zagrebu. Zagreb: HAZU, 9-19.
- Vinja, V. 1994., »Opreka *grad* VS *selo* u prihvaćanju aloglotskih leksičkih elemenata«, *Folia Onomastica Croatica* 3, 133-141.
- Vinja, V. 1998., *Jadranske etimologije I (A-H)*, *Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- Vinja, V. 2003., *Jadranske etimologije II (I-Pa)*. *Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- Vinja, V. 2004., *Jadranske etimologije III (Pe-Ž)*. *Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, Zagreb: HAZU, Školska knjiga.
- Vranić, S. 2005., *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*, Rijeka: Biblioteka časopisa *Fluminensia*.
- Vuletić, N. 2006., »Etimološke crtice o našem malakonimu *kûnjka* i varijantama«, *Čakavska rič* 1-2. Split, 185-191.
- Vuletić, N. 2006a., »Dopune *Jadranskim etimologijama* Vojmira Vinje. Prvi prilog«, *Croatia et Slavica Iadertina* II. Zadar, 135-144.
- Weinreich, U. 1974. (prijevod originala iz 1953.), *Lingue in contatto*, Torino: Boringhieri.
- Zamboni, A. 1979., *L'etimologia*, Bologna: Zanichelli.
- Zamboni, A. 1980¹., *Veneto 5. I dialetti del Veneto*, Pisa: Pacini editore.
- Zingarelli, N. 2003., *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*, Bologna: Zanichelli.

THE NEAR AND FINAL ETYMOLOGY OF THE ROMANCE WORDS FROM THE SEMANTIC FIELD OF FURNITURE IN THE VERNACULARS OF BOLJUN

Summary

This article etimologically analyses borrowed Romance words from the semantic domain of furniture in the vernacular of Boljun, with dictionary confirmations for the Chakavian speeches of Istra, Kvarner and Dalmatia. The corpus of Romance words was taken from the manuscripts of Ivan Francetić, whose *Dictionary of the vernaculars of Boljun* is stored in the University library of Pula. The material was checked in the field through field research, while according to the basic etimological textbooks for the studies of the Romance based languages, the near and final origin was established for the analysed lexemes.

Keywords: *etimology, Romance words, Venetian words, Boljun, Chakavian lexis, Francetić*

SULL'ETIMOLOGIA PROSSIMA E REMOTA DEI ROMANISMI NEL CAMPO SEMANTICO DELL'ARREDAMENTO NELLA PARLATA CIACAVALA DI BOGLIUNO

Riassunto

Nel presente lavoro abbiamo analizzato venti romanismi appartenenti al campo semantico dell'arredamento nella parlata ecavo-ciacava di Bogliuno nell'Istria nordorientale, partendo da un vecchio manoscritto *Dizionario delle parlate di Bogliuno* di Ivan Francetić. Abbiamo determinato l'etimologia prossima e remota dei romanismi e li abbiamo comparati con i rispettivi termini nelle parlate ciacave dell'Istria, del Quarnero e della Dalmazia. Attraverso l'analisi lessicologico-etimologica dei romanismi ciacavi di Bogliuno siamo giunti alla conclusione che quasi tutti sono prestati dal dialetto istroveneto (variante istriana del *veneziano da là da mar*), che è stato dal XV. sec. in poi lingua di prestigio, di cultura e di commerci su tutto il territorio istriano, una *koine* o lingua comune fra parlanti appartenenti a famiglie linguistiche diverse. L'etimologia remota ci ha permesso di tracciare la storia delle parole e del loro evolversi sul piano del significato dall'etimo antico ad oggi.

Parole chiave: *etimologia, romanismi, Bogliuno, lessico ciacavo, Francetić*

Podaci o autorici:

Dr. sc. Sandra Tamaro, viša asistentica na Odjelu za humanističke znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, I. M. Ronjgova 1, 52100 Pula.

Kućna adresa: Vintijan 70, 52100 Pula, tel. 052/ 505035, e-mail: stamaro@ffpu.hr